

Mácha jednadvacátého století

V souvislosti s dvoustým výročím narození Karla Hynka Máchy se v knihkupectvích objevily nejrůznější knihy, mající bezprostřední nebo i volnější vztah k našemu nejslavnějšímu básníkovi. Kromě klasiky v podobě *Sborníku máchovských příspěvků ze IV. kongresu světové literárněvědné bohemistiky* a odvážnějšího *Vydání výboru z prózy K. H. M. v čínštině* může čtenář sáhnout po „průvodci“, jehož autorem je prozaický debutant Jaroslav Balvín (nar. 1981). Celý název: *Mácha: Deníky — Turistický průvodce*, nás nejprve vede k myšlence, zda snad nejde o novou edici Máchova šifrovaného deníku, případně doplněnou o dovolenkové tipy a la „výlety po stopách K. H. Máchy“ — vždyť v dokonalém rozšifrování Pavla Vašáka jsou již Máchovy záznamy o ranní masturbaci bezpochyby oblíbenější než celý zbytek jeho díla (s výjimkou *Máje* v překladu pro generaci Facebooku).

Ve skutečnosti zde však jde nanejvýš o volnou inspiraci. Autor staví do Máchovy role sám sebe. Hlavní hrdina se silně autobiografickými rysy má být moderním „rozervancem“.

Korektor a spisovatel v jedné osobě na sebe bere odvážný úkol — napsat průvodce po kraji Máchových toulek, tedy po Kokořínsku. Samotný průvodce je největší záhadou celého románu — ukazuje se, že vznikající kniha je právě oním textem, který čteme. Neobsahuje však ani očekávané literárněvědné perličky, ani doporučení pro zvědavé turisty.

Autor přeci Máchův kraj musí nejprve poznat sám — vezme tedy některou z kamarádek, s níž by se rád vyspal, a vyrazí na výlet. Někdy to s kamarádkou nevyjde nebo hrdina prostě nevydrží sedět doma, tak si vyjede na kole sám.

Pozornost autora průvodce se dělí mezi jeho milostné vztahy, zkoumání Máchova kraje a drobné peripetie každodenního života. To všechno na 134 stranách malého formátu románu-průvodce bez pointy: „Život je rozmazaná skvrna bez ano a ne, věčný pochyby, nezřetelný začátky a nekonečný konce. Chtít nějakou pointu, to je přežitek klasického antického dramatu. V životě to takhle vůbec nebývá.“

Zamotaný proces psaní pomyslného průvodce, jehož čtenáři současně jsme, ani lehce naznačené navazování a prožívání „prázdninových“ vztahů by samy o sobě asi nestačily k tomu, aby vznikl dostatečně zajímavý a komplikovaný text. Čtenářovu bdělost tedy oživují citáty z různorodé literatury — z románu D. Štětínové o Máchově Lori, z díla básničky Plathové i z Máchových dopisů. Přitom není nijak podstatně narušen lineární, poněkud líný běh událostí jednoho pracovního léta. Nosnou kostrou románu jsou živé dialogy s perfektním reálným jazykem — stojí za to poslechnout si na stránkách ČRo ukázky čtené samotným autorem. Ostatně na samém počátku „průvodce“ vznikl jako divadelní hra pro amatérský soubor.

Největší sílu tohoto dílka představují detaily — drobné epizody a výstižné popisy. Množství literárních i obecně kulturních narážek vypovídá o autorově sečtělosti. Na pouhých několika namátkou vybraných stranách jsou zmíněni básník Milan Kozelka, Lyotard a „encyklopedista“ Borges. Baví pozorování každodenního života a postřehy — jakoby ve stylu sarkastických poznámek Elfriede Jelinekové, Balvínovy oblíbené autorky, avšak v jeho podání spíš hravě ironické: „Svět pořád ještě není příliš zalidněný a jeho obyvatelé se navíc koncentrují na místech, o kterých jim někdo řekne, že jsou atraktivní.“ Autentické zážitky z hospod a nonstopů — agresivní neonacisti, drzí Cikáni, pospávající alkoholicí a neochotné servírky — pak mají půvab, svědčící o tom, že jde o autorovy poctivě odžité osobní zkušenosti. V sexuálních scénách můžeme s trochou dobré vůle odhalit parafrázi zmíněných deníků slavného romantika, jen hrdinky jsou důraznější, než bývala básníková Lori. Zasažení textu do nejžhavější současnosti podtrhuje viditelná snaha zmínit co nejvíc reálií každodennosti: kostkované kalhoty Rejoice a mikiny Rejoice a batohy Dakine, hypermarkety, hospody v Litoměřicích i v Praze, Wladimir 518, Orion a citáty z H_aluzí.

Knížka se vejde do kapsy, není však příliš důvodů ji tam nosit — přečtete ji za hodinku doma. Možná se vám ale zalíbí originální grafická úprava s černobílými ilustracemi Dana Černého

natolik, že svazeček budete chtít vzít ukázat přátelům.

Hlavní hrdina má nemálo autobiografických rysů, ale současně je v autorově představě moderním ztělesněním romantického básníka, vlastně promítnutím jeho životního stylu, jeho „rockerského“ švihu do moderních reálií. V každém případě jde o svéráznou poctu K. H. Máchovi. Ocenil by hravost svých dnešních vrstevníků?

Miroslav Tomek